

Rapport

efter kvalitetsgranskning av gymnasial lärlingsut-
bildning vid Yrkesgymnasiet Malmö i Malmö
kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Yrkesgymnasiet Malmö

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Resultat

Inledning

Ungefär hälften av eleverna i gymnasieskolan går på ett yrkesprogram. I den nya gymnasieskolan från 2011 finns det 18 nationella program, varav tolv räknas som yrkesprogram och sex som högskoleförberedande program. De nationella yrkesprogrammen kännetecknas av att examensmålen tar sikte på arbetslivets behov och att programmen innehåller yrkesämnena. Yrkesprogrammen ska enligt skollagen utgöra en grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för utbildning också ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning omfattar elever som påbörjade sin utbildning höstterminen 2011 vilket innebär att 2010 års skollag är utgångspunkt för Skolinspektionens granskning. Elever i högre årskurser som följer äldre bestämmelser ingår inte i denna granskning. Gymnasial lärlingsutbildning definieras enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen som "utbildning inom ett yrkesprogram som till mer än hälften genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan". På en gymnasial lärlingsutbildning ska således mer än hälften av den totala utbildningstiden genomföras på en arbetsplats, motsvarande minst 1250 gymnasiepoäng.

Med arbetsplatsförlagd utbildning avses, enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen "lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan". Både svenska och internationella studier av yrkesutbildningars kvalitet visar på att en viktig framgångsfaktor är att det bedrivs en planerad och systematisk samverkan mellan skola och arbetsliv avseende den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av gymnasial lärlingsutbildning under våren/hösten 2012. Granskningen vid Yrkesgymnasiet Malmö i Malmö kommun ingår i detta projekt.

Yrkesgymnasiet besöktes den 17-19 oktober 2012. Ansvariga inspektörer har varit Annette Johnsson och Evy Öst. I denna rapport redovisar inspektörerna

sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Rektorn har efter besöket inkommit med kompletteringar som har beaktats. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande. Skolinspektionen fann så allvarliga brister på skolan att det föranleder ett riktat tillsynsbeslut.

Kvalitetsgranskningen av gymnasial lärlingsutbildning genomförs totalt i 24 kommunala skolor och 16 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Yrkesgymnasiet Malmö

Yrkesgymnasiet Malmö är en fristående gymnasieskola. ThorenGruppen är huvudman. Samtliga elever på Yrkesgymnasiet Malmö går gymnasial lärlingsutbildning. De program som skolan erbjuder är bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, handel- och administrationsprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet. Skolan har en rektor för samtliga program. Sammanlagt nittio elever går på skolans utbildningar. Yrkeslärarna är kontaktansvariga gentemot arbetsplatserna inom respektive program. Då Skolinspektionens kvalitetsgranskning endast inbegriper ett urval av gymnasieskolans program är det endast bygg- och anläggningsprogrammet, fordons- och transportprogrammet samt handel- och administrationsprogrammet på skolan som är en del av denna granskning. Vid intervjuerna deltog rektorn, yrkeslärare, handledare samt elever. Vid återkopplingen deltog även representant för huvudmannen. Skolinspektionen besökte fyra arbetsplatser. Underlaget för granskningen består av de dokument som skolan skickat till Skolinspektionen och lämnat vid besöket samt av information som samlades in vid intervjuer den 17-19 oktober 2012.

Syfte och frågeställningar

Syfte

Skolinspektionen har granskat kvaliteten i gymnasial lärlingsutbildning för att säkerställa att eleverna ges möjlighet att utveckla de yrkeskunskaper de har rätt till. Detta gäller särskilt de arbetsplatsförlagda momenten liksom hur dessa fasas ihop med de skolförlagda momenten. Skolinspektionens tidigare kvalitetsgranskning av det arbetsplatsförlagda lärandet i gymnasieskolan från 2010 visar på allvarliga brister i många avseenden. För den nya utbildningsformen gymnasial lärlingsutbildning är kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet av helt av-

görande betydelse då mer än hälften av utbildningen ska vara arbetsplatsförlagd. Eventuella kvalitetsbrister i utbildningen på arbetsplatsen kan därför inte på samma sätt som vid traditionell yrkesutbildning kompenseras med skolförlagda moment.

Gymnasial lärlingsutbildning kan bedrivas inom ramen för samtliga yrkesprogram som en av två alternativa vägar till en yrkesexamen. Det är viktigt att försäkra sig om att kvaliteten är hög och jämn så att den nya utbildningsformen upplevs som ett likvärdigt alternativ till en i huvudsak skolförlagd yrkesutbildning.

Frågeställningar

För att säkerställa att eleverna inom lärlingsutbildningen får den utbildning de har rätt till måste granskningen omfatta kvaliteten i de yrkesinriktade delarna av gymnasiala lärlingsutbildningen oavsett deras förläggning. Kvalitetsgranskningen styrs därför av följande huvudfrågeställningar:

1. **Genomförs det arbetsplatsförlagda lärandet inom lärlingsutbildningen i enlighet med gymnasieskolans styrdokument och i samverkan med det lokala arbetslivet så att utbildningens kvalitet säkerställs?**
2. **Ser skolan till att de skolförlagda och arbetsplatsförlagda momenten fogas samman så att kvaliteten och likvärdigheten i de yrkesinriktade delarna av lärlingsutbildningen säkerställs?**

För att kunna genomföra granskningen har dessa huvudfrågeställningar brutits ned i 15 specifika frågor som mer direkt belyser olika kvalitetsaspekter i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Dessa frågor har grupperats i följande fem områden för att ge struktur i granskningen.

- A. Planering av utbildningen
- B. Genomförande av utbildningen på skola och arbetsplats
- C. Elevens situation
- D. Uppföljning och bedömning
- E. Utvärdering och kvalitetsarbete

Metod och material

Metod

Kvalitetsgranskningen av gymnasial lärlingsutbildning omfattar såväl APL (arbetsplatsförlagt lärande) som de skolförlagda yrkesinriktade delarna av utbildningen, men tyngdpunkten ligger på den arbetsplatsförlagda delen. En kombination av enkäter och intervjuer samt observationsstudier har utgjort grunden

för granskningen. Granskningen av de 40 gymnasieskolorna med gymnasial lärlingsutbildning genomförs under perioderna maj samt september-december 2012.

Intervjuerna omfattar elever, yrkeslärare, rektor och handledare på arbetsplatsen. Varje skolbesök beräknas omfatta två-tre arbetsdagar. I samband med att dokument begärts in har Skolinspektionen därutöver efterfrågat en verksamhetsbeskrivning som fyllts i av rektor. Skolinspektionen har på så vis fått en inledande bild av hur skolans undervisning och det arbetsplatsförlagda lärandet är upplagt. Fyra nationella program har ingått i granskningen, bygg- och anläggning, fordons- och transport, handels- och administration samt vård och omsorg. Det är inte troligt att det finns lärlingar inom alla fyra granskade program på samtliga utvalda skolor. Därför har vid urvalet beaktats att det totalt ändå blir en jämn spridning mellan de fyra programmen.

Vid varje utvald skola har två till tre gymnasiala lärlingar per program utsetts för intervju inom de fyra yrkesprogram som projektet valt ut för granskning. Som en följd av urvalet intervjuas även dessa elevers handledare på arbetsplatsen och yrkeslärare i karaktärsämnen med ansvar för bedömning och betygssättning samt den rektor som har ansvaret för eleven.

Inför skolbesök och arbetsplatsbesök har projektledning och inspektörer informerat om projektets syfte, hur granskningen går till och hur insamlad information kommer att hanteras. De utvalda eleverna har i första hand intervjuats ute på sina lärlingsplatser, ibland har det även gjorts på skolan. Även lärlingarnas handledare har intervjuats på sina arbetsplatser. Den yrkeslärare som är ansvarig för eleven intervjuas på skolan, liksom den rektor som är ansvarig för de gymnasiala lärlingarna. Skolbesöket har avslutats med en återkoppling från inspektörerna till rektorn.

För intervjuerna har särskilda intervjuguider tagits fram utifrån vilka inspektörerna har genomfört strukturerade intervjuer. Frågeställningarna för granskningsprojektet har brutits ner i intervjufrågor anpassade för de olika grupperna. Syftet med intervjuerna har varit att få intervjupersonerna att kunna tala relativt fritt inom ramen för de frågeområden som bestämts. Det är önskvärt att intervjuerna hålls mer som öppna samtal, inte minst vid besöken på arbetsplatser.

För att få större djup i granskningen och ett mer undervisningsnära perspektiv har, där så varit möjligt, ett antal observationer genomförts genom att eleven följs i dennes aktuella aktivitet. Sådana observationer kan sen ligga till grund för samtalen med elev, handledare och lärare.

Resultat

A. Planering av utbildningen

I propositionen 2010/11:104 framhåller regeringen att en viktig förutsättning för att utbildningen på arbetsplatsen ska hålla hög kvalitet är att samarbetet mellan skolan och arbetsplatsen fungerar bra. Läraren och företrädaren för arbetsplatsen bör gemensamt planera och fördela innehållet i utbildningen, men det är läraren som med stöd av handledarens underlag ska ansvara för betygssättning av alla kurser. Även den Nationella lärlingskommittén (SOU 2011:72) har påtalat vikten av lärarens och handledarens gemensamma planering.

- **Finns en uttalad strategi för gymnasial lärlingsutbildning vid skolan?**

Skolan startade i augusti 2011. Då skolan endast erbjuder lärlingsutbildning är skolans hela organisation inriktad på denna utbildningsform. Rektorn berättar att skolans strävar efter att eleverna ska komma ut på arbetsplatsförlagt lärande (APL) senast under början av andra terminen av sin utbildning men att det finns elever som man inte lyckats anordna APL för. Därför har skolan byggt ut sina lokaler och utrustat skolan så att kurserna i yrkesämnena i årskurs ett kan bedrivas på skolan eller i hyrda lokaler utanför skolan.

Skolan har anställt en APL-samordnare för anskaffandet av APL-platser till samtliga elever, något som inte hade uppfyllts vid besöket i oktober 2012. Fyra elever i årskurs två saknade ännu APL-plats och fick inte någon motsvarande utbildning på skolan eller i av skolan anordnad lokal.

Rektorn har sedermera kommit in med kompletterande dokumentation där det framkommer att de fyra elever som saknade APL-plats vid besöket nu har erhållit sådan.

Skolan har en uttalad strategi för gymnasial lärlingsutbildning för årskurs ett men behöver ytterligare utveckla den för årskurs två och tre.

- **Hur planerar och organiserar skolan lärlingsutbildningen?**

Vid arbetsplatsbesöken framkom att respektive yrkeslärare planerar innehållet i det arbetsplatsförlagda lärandet i samråd med handledarna och att de har täta kontakter med handledare och elever. Det framkom dock vid intervjuerna med handledare och elever att det brister i information till arbetsplatserna angående den långsiktiga planeringen. Då det varit problematiskt att få ut alla elever

tidigt under utbildningen önskar skolan att eleverna, när de väl kommit ut på APL, fortsätter sin APL på samma arbetsplats under resterande tid av utbildningen. Vid intervjuer med handledare visade det sig att denna avsikt från skolans sida inte var tydlig. En handledare menade att han planerar månad för månad och att han inte var säker på om eleven skulle vara där nästa termin också.

De individuella studieplaner som Skolinspektionen erhöll för eleverna på bygg- och anläggningsprogrammet visade sig vara felaktiga. Fördelningen av de totalt 2500 poängen är mycket skev över åren, t.ex. finns angivet att i år ett ska eleven läsa 800 poäng, år två 1350 poäng och år tre 150 poäng. Det saknades även inriktningskurser, programfördjupningar samt angivelse av vilka individuella val eleven gjort eller när de är förlagda. Programgemensamma ämnen fanns angivna under det inaktuella begreppet karaktärsämnen med 1600 poäng, istället för 400 poäng. Rektorn har sedan inkommit med individuella studieplaner som uppfyller skolförfattningarnas krav.

Skolan behöver förbättra informationen till elever och arbetsplatser angående organisering och planering av APL-periodernas omfattning, innehåll och elevernas placering.

- ***Finns förutsättningar för en skolförlagd inledning på lärlingsutbildningen?***

Eleverna påbörjar, enligt rektorn, lärarna och eleverna, inte sin APL förrän tidigast andra terminen i årskurs ett. Skolan saknade vid Skolinspektionens besök i oktober 2012 förutsättningar för en skolförlagd inledning på samtliga utbildningar lärlingsutbildningen som uppfyller kunskapskraven. Vid intervjun med läraren på fordons- och transportprogrammet och vid Skolinspektionens besök på skolan framkommer att undervisningslokalerna på fordons- och transportprogrammet har sådana brister i utrustningen att kunskapskraven i de skolförlagda kurserna eller delar av kurserna inte kan uppfyllas. Till exempel finns inte någon avgasutsug eller något separat avloppssystem för att kunna köra förbränningsmotorer eller utföra tvättning av fordon i lokalen. Billyften kan endast lyfta bilen upp i midjehöjd vilket medför att bilarna inte kan demonstreras underifrån.

Läraren för bygg- och anläggningsprogrammet menar att för årskurs ett går det att uppfylla kunskapskraven i kurserna genom att använda en inhyrd lokal med utemiljö i Arlov. För årskurs två, inom inriktningen husbyggnad, där det vid Skolinspektionens besök i oktober fanns elever som inte erhållit APL-plats, finns varken lärarresurser, utrustning eller lokaler. Byggläraren menar även att

lokalerna har ytterligare brister, till exempel finns det ingen vask att tvätta redskap i.

I elev- och lärarintervjuer framkom att de elever i år två som går inriktning husbyggnad inom bygg- och anläggningsprogrammet och som saknar APL-plats inte har fått undervisning inom denna inriktning då läraren är upptagen med att undervisa årskurs ett. Vid elevintervjun framkom att en av eleverna inom inriktningen husbyggnad hade fått besked från sin lärare att han kommer att få betyget F i en kurs inom inriktningen eftersom han inte uppnått kunskapskraven i kursen då läraren inte kunnat ge eleven någon undervisning i kursen. Detta bekräftas av läraren.

Vid intervjuerna med rektor samt elever och lärare på handels- och administrationsprogrammet framkom att det finns tillräckliga lokaler och utrustning för att kunna uppnå kursmålen i de skolförlagda programgemensamma kurserna.

De elever som är ute på APL har skolförlagd undervisning två av veckans fem skoldagar. För flera av de elever som inte har erhållit APL-plats saknas det beredskap att erbjuda dem undervisning på skolan eller på annan plats. Skolan har anställt en lärare en dag i veckan från och med den åttonde oktober 2012 för att de elever inom inriktningen måleri som saknar APL-plats ska kunna få undervisning i måleri. Skolinspektionen konstaterar således att från höstterminens start i mitten av augusti till den åttonde oktober har eleverna inte fått någon undervisning i sin inriktning måleri.

Eleverna i årskurs två på fordons- och transportprogrammet berättade att innan deras APL startade i mitten av september, innevarande hösttermin, hade de inte fått någon undervisning på skolan i yrkesämnena, dvs. under ca en månad från höstterminens start i augusti. Detta bekräftades i intervjun med fordonsläraren. Eleverna berättade att de under denna period, på måndagar och tisdagar läste gymnasiegemensamma ämnen, men onsdagar till fredagar var de hemma eftersom de inte fick någon undervisning. Vissa veckor var eleverna hemma tisdag till fredag. Fordonsläraren hade, precis som byggläraren, endast möjlighet att undervisa årskurs ett.

Skolinspektionen bedömer att det finns elever som inte får den utbildning de har rätt till. Skolinspektionen bedömer att det inte för alla elever finns förutsättningar för en skolförlagd inledning på lärlingsutbildningen.

Har alla elever tillgång till lärlingsplatser?

Vid inspektionsbesöket var det fyra elever i årskurs två på bygg- och anläggningsprogrammet som inte hade APL-plats. Enligt intervjuer med rektor, lärare och elever har dessa elever inte heller under år ett varit ute på APL. Av deras utbildningstid återstår vid inspektionsbesöket lite mer än hälften. Av denna tid

behövs två femtedelar av tiden till undervisning av gymnasiegemensamma ämnen. Det kommer följaktligen inte vara möjligt för skolan att uppfylla förordningens krav på att mer än hälften av utbildningstiden ska vara arbetsplatsförlagd. Skolinspektionen konstaterar således att dessa elever inte har fått någon kompensering undervisning på skolan som motsvarar de kurser som ingår i deras utbildning och att de därmed inte har möjlighet att uppnå kunskapskraven i utbildningen. Rektorn har i efterhand kommit in med kompletterande dokument som visar att dessa elever erhållit APL-plats under senare delen av 2012 eller tidigare delen av 2013. Några av dem har fått APL-plats så sent som januari 2013 eller senare vilket innebär att skolan inte kommer att kunna uppfylla skolförfattningarnas krav om att minst hälften av utbildningen på lärlingsutbildningen ska vara arbetsplatsförlagd.

Skolinspektionen bedömer att samtliga elever inte kommer att erhålla arbetsplatsförlagt lärande enligt författningarnas krav på omfattning samt att skolan inte heller ger dessa elever motsvarande undervisning på skolan eller annan plats.

- **Vem har ansvaret för att skaffa lärlingsplatser?**

Det framkom vid Skolinspektionens besök enligt ovanstående bedömningsområden att inte samtliga elever vid skolan har tillgång till arbetsplatsförlagt lärande. Huvudmannen har ansvaret för anskaffandet av lärlingsplatser men har inte fullföljt sitt ansvar när det gäller de elever som inte erhållit APL-platser. Vid Skolinspektionens besök framkom att skolan planerade att anställa en person med uppdraget att samordna APL-platserna och förbättra situationen angående anskaffningen av platser. Rektorn har sedermera kompletterat informationen med bekräftelse på att personen nu är anställd.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen har påbörjat ett utvecklingsarbete för att förbättra situationen angående anskaffning av APL-platser.

- **Finns brister i utformning av utbildningskontrakt?**

Enligt skollagen ska det för elev i gymnasial lärlingsutbildning upprättas utbildningskontrakt som bl. a ska ange vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Så är ofta inte fallet utan i bästa fall fogas en bilaga till kontraktet eller annat dokument, t ex individuell studieplan som anger detta. Detta är väsentligt dokument för planeringen av elevens utbildning så att den motsvarar kraven i styrdokumentet. I förarbetena (prop. 2010/11: 104, Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning) framhålls att fördelningen av utbildningens innehåll mellan arbetsplats och skola är en viktig uppgift. Likvärdig utbildning förutsätter att uppdelning och planering hela tiden tar sin utgångspunkt i de nationellt beslutade ämnesplanerna.

Regleringen i kontraktet ska alltså utgå från ämnesplanerna. Detta gäller även när utbildningen sker på en arbetsplats. Regeringen anser vidare att utbildningskontraktet ska vara ett sammanhållet avtal som reglerar förhållandet mellan skolhuvudman, arbetsplats och elev, varför det av utbildningskontraktet bör framgå vad som är förlagt till arbetsplats.

Dokumentanalysen visade att för varje elev som har APL-plats finns det avtal mellan skola, elev och arbetsplats. De avtal som Skolinspektionen tillhandahölls uppfyllde dock inte kraven i lag och förordning för utbildningskontrakt då de saknade en beskrivning av vilka delar av utbildningen som ska utföras på arbetsplatsen. Några kontrakt som innehöll en förteckning av det centrala innehållet i kurserna, dock utan angivelse av vilka delar av utbildningen som ska utföras på arbetsplatsen. Andra kontrakt innehöll endast uppgifter om elev, företag, ansvarig handledare och försäkringsskydd utan beskrivning av innehållet i kurserna. Några kontrakt saknade underskrift av elev. Rektorn har sedermera inkommit med kompletterande dokumentation som visar på att utbildningskontrakt nu finns för varje elev enligt förordningen.

Skolinspektionen bedömer att skolan har utvecklat de tidigare bristfälliga utbildningskontrakten så att de nu överensstämmer med skolförfattningarnas krav.

B. Genomförande av utbildningen i skola och på arbetsplats

Regeringen anser, i likhet med Skolinspektionens kvalitetsgranskning av APU (rapport 2011:2), att det är angeläget att elevens yrkeslärare gör regelbundna besök på arbetsplatsen. Sådana besök kan både ha till syfte att följa upp lärlingens kunskapsutveckling och att i samarbete med handledaren stämma av att lärlingens arbetsuppgifter i bredd, djup och innehåll svarar mot de mål som finns uppställda för utbildningen. Erfarenheter från lärlingsförsöket visar att kontakten mellan handledare, lärare och lärling har stor betydelse för arbetsplatsens upplevelse av lärlingsutbildningen. Regeringen lämnar dock inget förslag om att reglera denna typ av arbetsplatsbesök, något som Skolinspektionen tidigare har uttryckt ett behov av (prop. 2010/11:104).

- ***Hur säkerställer skolan arbetsplatsens kvalitet***

Vid intervjuer med samtliga lärare och med handledarna framkom att de tillsammans går igenom de olika momenten i yrkesämneskurserna och vilka moment som är möjliga att utföra på arbetsplatsen.

Handledaren på byggarbetsplatsen som Skolinspektionen besökte berättade att det vid den initiala genomgången av utbildningens innehåll med lärare och handledare framkom att vissa moment inte går att genomföra på arbetsplatsen. Handledaren ser därför till att lärlingen då får gå till ett annat företag och utföra dessa moment.

Handledare inom fordons- och transportprogrammet berättar att läraren har varit på arbetsplatsen och förklarat syftet med elevens utbildning och att de har fått ett dokument som visar vilka moment kurserna består av och vilka som ska utföras på arbetsplatsen. En av fordonseleverna berättar att han och handledaren nästan varje dag stämmer av vad eleven lärt sig under dagen.

Vid besöket på handels- och administrationsprogrammets APL-plats hade den ansvarige handledaren slutat dagen innan så inspektörerna hade inte möjlighet att träffa någon handledare.

Skolinspektionen bedömer att skolan säkerställer arbetsplatsens kvalitet.

- ***Hur ofta besöker skolan eleverna och deras handledare under APL och vad avhandlas vid besöken?***

De elever som Skolinspektionen träffade vid arbetsplatsbesöken får besök varje eller varannan vecka på APL-platsen av läraren. Läraren följer då upp elevernas arbetsplatsförlagda lärande både med handledare och elev. Detta bekräftas av såväl elever som handledare och lärare.

Skolinspektionen bedömer att lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling under APL i samarbete med handledaren och stämmer av att elevens arbetsuppgifter svarar mot de mål som finns för utbildningen.

- ***Hur säkerställer skolorna handledarens lämplighet och ser till att handledarutbildning genomförs?***

Enligt regeringens bedömning i prop. 2010/11:104 är handledarnas kompetens avgörande för kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Kompetens handlar dels om djup och bredd i yrkeskunskaperna, dels om kunskap om lärlingsutbildningens

förutsättningar, t.ex. de mål och kunskapskrav som finns för den gymnasiala lärlingsutbildningen. Flera remissinstanser, däribland Skolverket och Nationella lärlingskommittén (SOU 2011:72), har föreslagit att handledarutbildning ska vara obligatorisk för deltagande arbetsplatser. Regeringen gör samma bedömning, när det gäller betydelsen av kompetenta handledare men väljer att inte göra handledarutbildning obligatorisk. Skolhuvudmannen har ett stort ansvar när det gäller att se till att handledarna har den kunskap och erfarenhet som krävs för uppdraget. Det innebär att skolhuvudmännen bör ge handledare information, stöd och utbildning kring lärlingsutbildningens innehåll, mål, ramar och ansvarsfördelningen mellan skola och arbetsplats.

Vid handledarintervjuerna uppger handledarna att de har blivit tillfrågade av skolan om sin utbildning och erfarenhet. Två av de tre intervjuade handledarna har erbjudits handledarutbildning. Vid intervjuer framkommer att skolan säkerställer att handledarna har god kunskap om utbildningarnas kunskapskrav. Det framkom dock vid intervjuerna att handledarna inom fordons- och transportprogrammet samt bygg- och anläggningsprogrammet har dålig kunskap om strukturen på utbildningen, till exempel hur länge eleverna ska vara på deras arbetsplats och vilken roll handledaren har vid betygssättning.

Skolinspektionen bedömer att skolan säkerställer att handledarna har kunskap om utbildningens innehåll och kunskapskrav men att skolan även behöver säkerställa att handledarna har kunskap om sin roll som handledare i avseende på betygssättning. Skolan behöver även se till att samtliga handledarna har kännedom om organisationen och planeringen av det arbetsplatsförlagda lärandet.

- ***Hur fungerar programråden?***

I elev- och lärarintervjuer framkom att det inte finns något programråd för bygg- och anläggningsprogrammet eller för fordons- och transportprogrammet. Handelsprogrammet har programråd men det finns inte elever representerade i detta.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver se till att samtliga program har programråd och att eleverna finns representerade i dessa.

C. Elevens situation

- ***Hur förbereds eleverna innan de går ut på sin första arbetsplats?***
- ***Hur säkerställer skolans att arbetsplatsens värdegrund ligger i linje med skolans krav?***

Vid intervjun med rektorn framkom att det har förekommit fall av kränkning på arbetsplats och byte av arbetsplats då så skedde. För övrigt framkom det inte vid varken intervjuer med rektorn, handledare, elever eller lärare att eleverna förbereds angående eventuella värdegrundskillnader eller att skolan säkerställer att arbetsplatsens värdegrund ligger i linje med skolans krav.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte förbereder eleverna i frågor kring värdegrund eller säkerställer att arbetsplatsens värdegrund ligger i linje med skolans krav

- ***Kan arbetsplatserna anpassas till elever med särskilda behov?***
- ***Hur hanterar skolan elever med svag motivation och/eller bristande social kompetens?***

Enligt rektorn har elev erbjudits annan APL-plats då problem har uppkommit som härrör från svag motivation och/eller bristande social kompetens i anslutning till det arbetsplatsförlagda lärandet.

Skolinspektionen bedömer att skolan erbjudit alternativ då det uppkommit problem i samband med APL-placering som härrör från svag motivation och/eller bristande social kompetens.

D. Uppföljning och bedömning

I propositionen 2010/11:104 framhåller regeringen att läraren och företrädaren för arbetsplatsen gemensamt bör planera och fördela innehållet i utbildningen, men det är läraren som med stöd av handledarens underlag ska ansvara för betygssättning av alla kurser.

- ***Hur bedöms och betygssätts elevernas yrkeskunskaper?***

Det framkom vid intervjuerna med handledarna att de informerats om kunskapskrav och betygskriterier men att handledarens roll i betygssättningen inte var tydlig. Vid intervjuer med elever framkom brister i deras kännedom om sin utbildning, såsom vilka kurser eller moment som ska genomföras och betygssätas under hösten respektive till våren.

Skolinspektionen bedömer att handledarna har brister i kunskap om vilken roll de har i bedömning och betygssättningen. Även eleverna har bristande kännedom om bedömning och betygssättning av deras kunskaper.

- ***Finns tillgång på yrkeslärare som kan undervisa i skolförlagda delar samt kommunicera med handledaren om yrkesinnehållet på arbetsplatserna?***

Enligt skollagen 2 kap § 13 ska huvudmannen för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som läraren ska bedriva.

Enligt skollagen 2 kap § 18 får huvudmannen om det inte finns någon lärare att tillgå inom egen organisation som har den utbildning som krävs använda en annan person för att bedriva undervisningen. En sådan person ska:

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen.

Normalt får en person som avses i 2 kap § 18 endast användas för bedriva undervisning under högst ett år i sänder, vilket dock inte gäller undervisning i yrkesämne.

Vid rektors- och lärarintervjuer samt genom dokumentanalys framkommer att det finns behöriga lärare i yrkesämnena på bygg- och anläggningsprogrammet och fordons- och transportprogrammet. Läraren på handels- och administrationsprogrammet är behörig lärare i historia och filosofi, och har ansökt om legitimation som handelslärare utifrån sin magisterexamen i kommunikation. För inriktningen måleri anställdes en lärare, som dock saknar behörighet och pedagogisk erfarenhet, under hösten 2012.

Vid intervjuer med lärare och elever framkom att en fördjupningskurs inom bygg- och anläggningsprogrammet inte har startat på grund av bristande lärarresurser. Kursen finns kvar på schemat. Eleverna hade vid Skolinspektionens besök, det vill säga efter att nästan halva höstterminen gått, fortfarande inte fått besked om de skulle erhålla någon annan kurs istället. Rektorn har efter inspektionsbesöket intygat att kursen har startat.

Skolinspektionen bedömer att inte samtliga lärare på skolan har lärarbehörighet inom de ämnen de undervisar.

E. Utvärdering och kvalitetsarbete

- ***Hur följs den gymnasiala lärlingsutbildningen upp och utvärderas i syfte att tillvarata erfarenheter för att förbättra och utveckla den?***

På huvudmannanivå finns ett övergripande kvalitetsarbete men i dokumentanalys och intervjuer med elever och lärare kunde inte påvisas något kvalitetsarbete på skolnivå. Vid Skolinspektionens besök kunde inte några utvärderingar av det arbetsplatsförlagda lärandet uppvisas. Rektorn har sedan skickat in sammanställningen av en elevenkät, men kopplingen till skolans kvalitetsarbete saknas.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver följa upp och utvärdera det arbetsplatsförlagda lärandet inom den gymnasiala lärlingsutbildningen i syfte att förbättra och utveckla utbildningen.

Sammanfattning:

-
- 1. Genomförs det arbetsplatsförlagda lärandet inom lärlingsutbildningen i enlighet med gymnasieskolans styrdokument och i samverkan med det lokala arbetslivet så att utbildningens kvalitet säkerställs?**

Skolinspektionen bedömer att Yrkesgymnasiet i Malmö har en uttalad strategi för gymnasial lärlingsutbildning för årskurs ett men behöver ytterligare utveckla den för årskurs två och tre. Skolan behöver förbättra informationen till elever och arbetsplatser angående organisering och planering av APL-periodernas omfattning, innehåll och elevernas placering. Skolans samverkan med det lokala arbetslivet brister i det att det saknas programråd inom flertalet program.

-
- 2. Ser skolan till att de skolförlagda och arbetsplatsförlagda momenten fogas samman så att kvaliteten och likvärdigheten i de yrkesinriktade delarna av lärlingsutbildningen säkerställs?**
-

Skolinspektionen bedömer att det föreligger allvarliga brister på skolan då det finns elever som inte får den utbildning de har rätt till. Skolinspektionen bedömer även att det inte finns förutsättningar för en skolförlagd inledning på lärlingsutbildningen för alla elever och att samtliga elever inte kommer att erhålla arbetsplatsförlagt lärande i den omfattning som skolförfattningarnas föreskriver. Dessa elever erbjuds inte heller motsvarande undervisning på skolan eller på annan plats, delvis på grund av bristande lärarresurser men också på grund av avsaknad av lokaler och utrustning för dessa utbildningar.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver säkerställa handledarnas kunskap och erfarenhet i avseende på uppdraget som handledare. Skolan brister även i information till handledaren om lärlingsutbildningens förutsättningar, t.ex. de mål och kunskapskrav samt vilken roll de har i betygssättningen. Eleverna har också bristande kännedom om bedömning och betygssättning. Skolinspektionen bedömer att skolan även behöver utveckla kvalitetsarbetet.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete i syfte att höja verksamhetens kvalitet i första hand bör genomföras inom följande område. De allvarliga brister som Skolinspektionen sett kommer att tas upp i ett tillsynsbeslut.

Planering och organisation av utbildningen

- Skolan behöver utveckla sin beredskap för elever som inte erhåller APL-plats så att alla elever har möjlighet att uppfylla kraven på omfattningen av arbetsplatsförlagt lärande och kunskapskraven för utbildningen.
- Skolan behöver se till att det finns förutsättningar för en skolförlagd inledning i alla utbildningar som uppfyller kunskapskraven

Kvalitetsarbete

- Skolan behöver utveckla kvalitetsarbetet genom att följa upp och utvärdera det arbetsplatsförlagda lärandet inom den gymnasiala lärlingsutbildningen i syfte att förbättra och utveckla utbildningen.

Samverkan med det lokala arbetslivet

- Skolan behöver se till att samtliga program har programråd.